

Sorsa 92/FA Kirjeenvaihto 1959-1994

92/FA 1959.2

92/FA 1959.2: KS:n ei päivätty kommentti kirjoittajalle (hra Kiltti) joka oli lähettänyt Vihurilehteen novellin. KS väitti unohtaneen tekstin, hyviä neuvoja tekstin parantamiseen. Vastaanottaja palautti kirjeen 11.7.1971.

92/FA 1959.2: KS:n Unesco-työn hakupaperit ja työkuvaus syksyllä 1958, myöntökirje 24.1959 ja kirjeenvaihto hänen saapumisestaan Pariisiin.

92/FA 1969.3

Saapuneet ja läht. kirjeet 1960

92/FA 1969.3: Reino Oittinen KS:lle 23.1.60. Vastaus kirjeeseen, jossa KS ilmeisesti kaipasi kotiin: "Olen keskustellut siitä johtaja Utrion kanssa ja olemme molemmat sitä mieltä, että Sinun olisi syytä jäädä vielä vuodeksi Pariisiin, nyt kun kerran tarjoutuu tilaisuus."

92/FA 1969.3: KS Otavan kustannustoimittajalle Eino Kauppiselle 13.3.60, jossa hän onnittelee tätä merkkipäivänsä vuoksi ja kommentoi uuden Putkinotko-painoksen toimitusta.

92/FA 1969.3: Kauppisen vastaus 20.3.60, antaa tutkimusvihjeen, Joel Lehtosen leski elossa, voisi haastatella.

92/FA 1969.3: Unesco-kollegan May (sukunimi?) lähettää 4.4.60 ohjeita Irenen ja hänen Lontoo-matkaa varten. Kalevi ilmeisesti oli tulossa myöhemmin.

92/FA 1969.3: Voimisteluopettaja Ville Aroniemen avunpyyntö 9.5.60 koskien teekkarijoukkueen majoitusta ym. Pariisissa. KS myönteinen vastaus 18.5.

92/FA 1969.3: Untamo Utrion vastaus KS:n kyselyyn 1.9.60, olisi töitä saatavilla Tammessa kun hän vapautuu Unesco-tehtävästään. Vastaus oli, ilmeisesti ajateltiin kesää 1961. KS:n vastaus 14.9.60, jossa hän nostaa esiin myös palkkakysymyksiä. Syy? Irenellä ei ollut omia tuloja.

Saapuneet ja läht. kirjeet 1961

92/FA 1969.3: KS:n työpaikkahakemus 12.8.1961: Executive Secretary of the United States Educational Foundation in Finland. Suosittelijoina Oittinen, Carter ja Pippa Harris (Head of the Section, International Exchange Service, Unesco, Paris).

92/FA 1969.3: KS:n kirje Tampereen Korkeakouluun 22.11.61, johon hän oli liittänyt laudaturtutkielmansa "Putkinotko, romaani ja yhteiskuntakuva".

92/FA 1969.3: KS:n kirje professori Kauko Kyrölle, johon hän oli liittänyt ”Putkinotkon huumoria koskettelevan luvun, jota olen muokannut antamienne osviittojen pohjalla.”

Saapuneet ja läht. kirjeet 1962

92/FA 1969.3: KS:n kirje 18.10.62 Yhteiskunnallisen korkeakoulun kansliaan, jossa hän ilmoittautuu psykologian kirjalliseen kuulusteluun 27.5.62. Listattu myös hänen muut suoritettut opinnot.

92/FA 1969.3: Pekka J. Korvenheimo ilmoittaa 15.11.62, että KS vastedes saa Ylioppilaslehtensä. Hän näyttävät tuntevan toisiaan jo hyvin.

Saapuneet ja läht. kirjeet 1963

92/FA 1969.3: Ystävä Jukka Holopaisen kirje Manilasta 7.3.63. Kuvaa exotiska arkipäiväänsä siellä vaimonsa Nitän kanssa. Jukka seurasi 1965 KS:ta Pariisiin Unescossa.

92/FA 1969.3: Niilo Ihamäen vastaus KS:lle, koskien hänen tarjoustaan toimia YLE:n avustajana Pariisissa. Eeva Lennon, Holappa ja Ronimus mainitaan myös. KS sai jatkaa reservissä koska Lennon ei vielä aikonut muuttaa Lontooseen.

Saapuneet ja läht. kirjeet 1964

92/FA 1969.3: KS:n kirje Reino Oittiselle 6.5.64, josta ilmenee KS:n toiveet palata uusiin tehtäviin Hkiin.

92/FA 1969.3: KS:n Tammen johtajalle Jarl Helleman 8.8.64, koskien Irenen tekemää käännöstä, jota Nyytäjä sitten oli Sorsien mielestä väärin toimitettu. Irene ei halunnut nimeään kanteen. Paljon esimerkkejä heidän tarkoista kielikorvistaan!

92/FA 1969.3: KS:n 16.11.64 ja Jörn Donnerin kirjeenvaihto koskien hänen filmisuunnitelmiaan Pariisissa.

Saapuneet ja läht. kirjeet 1965

92/FA 1969.3: KS:n kirje Oittiselle 21.1.65, jossa hän ilmoittaa voivansa seurata Siikalaa OPM:ssa. Oittisen vastaus KS:n kysymyksiin 26.1.65. Kalervo Siikalan samaan asiaan liittyvä kirje 29.1.65. KS:n vastaus Oittiselle 3.2.65. KS -> Siikala 4.2.65 ja 8.2.65 ja sähke 5.2.65 jossa KS kutsutaan Suomen Unesco-toimikunnan pääsihteeriksi.

92/FA 1969.3: KS:n kirje Suomen Unesco-toimikunnalle 14.3.65, josta ilmenee mitä oli vireillä ja että KS tuki Holopaista seuraajakseen Pariisissa.

92/FA 1969.3: Oittisen kirje KS:lle 26.4.65, jossa hän onnittelee KS:a hänen ystävänsä Holopaisen valintaa ja kirjoittaa luopuvansa pj-tehtävästään toimikunnassa.

Saapuneet ja läht. kirjeet 1966

92/FA 1969.3: Ville Zilliacuksen kirje KS:lle 21.4.66 jossa hän ilmoittaa, että Erkki Raatikainen eikä KS oli valittu apulaisohjelmapäälliköksi YLE:ssä: ”Minun esittelyssäni oli tavallaan kaksi henkilöä ensimmäisellä sijalla, Sorsa ja Raatikainen, mutta kun toisella oli TV-kokemusta kaiken lisäksi entisenä yhtiön toimihenkilönä kävi niin kuin kävi. Toivottavasti kontaktimme säilyy monella tavalla, myös ohjelmallisesti. Teidän V. Zilliacus”.

Saapuneet ja läht. kirjeet 1967

92/FA 1969.3: Suosituskirje Unescon (?) virkamiehelle 4.3.67, koskien Margaretha Mickwitzin hakemusta virkaan, jossa ilmeisesti naisten oikeudet oli tärkeä asia (Expert en planification de l’éducation des femmes).

Saapuneet ja läht. kirjeet 1968

92/FA 1969.3: Kirje lehtori Lauri Lehtoselle 1.2.68, josta ilmenee että Sorsilla oli ollut toiveita hankkia lomamökin saarella, mutta että kauppa oli epäonnistunut.

Saapuneet ja läht. kirjeet 1969

92/FA 1969.3: SDP:n tervehdys helmikuussa 1969 vuoden 1970 eduskuntavaaleja ajatellen. Ideologisesti väkevä viesti. Kutsu puoluekokoukseen 6.6.69.

92/FA 1969.3: UM:n ilmoitus 16.5.1969, että KS oli valittu valtioneuvoston YK-asioiden neuvottelukuntaan ja että hänet oli määrätty YK:n yleiskokouksen 24. istuntoon osallistuvan Suomen valtuuskunnan jäseneksi. UM:n uusi kirje 28.7.69, jossa ilmoitettiin että TP oli määrätä Osmo Apusen KS:n sijalle näihin tehtäviin. ”Poliittista mielipidesuuntaa edustavana YK-valtuuskunnan jäsenenä” YK-asiain neuvottelukunnassa.

92/FA 1969.3: L.A. Puntilan kirjeet KS:lle hänen tultua valituksi puoluesihteeriksi. Yksi niistä sivuaa nuorten siirtymistä SKDL:ään: 2.7.69: Puntila neuvo Sorsaa 29.8.69 olla asettumatta kansanedustajaehdokkaaksi. Lokakuun 28 p. 1969 Puntila taas mainitsee nuorten siirtyvän SKDL:n ja kaksi päivää myöhemmin sama asia on myös esillä.

92/FA 1970.2

Saapuneet ja läht. kirjeet 1970

92/FA 1970.2: Teppo (kuka?) 11.2.70 kritisoi Sorsan TV-esiintymistä 10.2.

92/FA 1970.2: LA Puntilan kirjeet 15.12.69, 26.1.70, 6.2.70 jossa hän mm kritisoi Väinö Leskistä. Ehdottaa harkittua luonnosta hallitustunnusteluja varten. Liittää oman lakiehdotuksensa joulukuussa 1969 koskien ”korkeakoulujen sisäisen hallinnon kokeilutoiminnasta”.

92/FA 1970.2: Pekka (Martin?) 20.3.70 kirjoittaa tavanneensa Jouko Loikkasen joka kertoi kepun haluavan pääministeripaikan koska eduskunnassa on porvarienemmistö. Kuusen ehdotus, diili kepun kanssa, demareille pääministeripaikka, Kekkoselle jatkoa 1974.

92/FA 1970.2: Ralf Friberg kirjoittaa helmikuun lopussa 1970 tehneensä vaalityötä Ruotsissa ja liittää siihen Aftonbladetin jutun 26.2.70.

92/FA 1970.2: Matti Häkkäsen onnittelut Moskovasta 13.4.70 ilmeisesti siitä että Sorsa tuli valituksi eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaan hausalla lopulla!

92/FA 1970.2: SK:n toimituspäällikkö Sakari Virkkunen pyytää KS kirjoittamaan jutun lehden sarjaan "Elämäni kesä".

92/FA 1970.2: Ilpo Rossi 14.5.70 kritisoi sitä että demareita oli lähtenyt mukaan Auran virkamieshallitukseen.

92/FA 1970.2: Nimestä en saa selvää, lähettää lehtileikkeleen Demarista 17.11.70 jossa ollaan ärtyneitä siitä että puolueessa on henkilöitä joiden pitäisi olla SKP:ssa.

92/FA 1970.2: Jaakko Blomberg 29.12.70 johon hän oli liittänyt PM:nsä "parlamentaarisesta puolustuskomiteasta ja sen työn merkityksestä ulkopoliitiikan kannalta". Liite ei mukana.

92/FA 1971.2

Saapuneet ja läht. kirjeet 1971

92/FA 1971.2: Allan Arvidsson ilmoitti 26.2.71, että SAP:illa oli rahaa SDP:lle jota piti hakea.

92/FA 1971.2: Ralf Friberg 7.4.71 yritti järjestää, ettei Vennamo ehtisi mukaan UAV:n matkaan "NKP:n puoluekokouksen jälkeen Moskovaan".

92/FA 1972.2

Saapuneet ja läht. kirjeet 1972

92/FA 1972.2: Kolme UKK:n kirjekorttia: 20.6.72, 3.7.72 ja 1.9.72. Käsiala vaikea. Pyydä apua! Koskevat mm DDR-kysymystä ja hallitusneuvotteluja.

92/FA 1972.2: Ahti Karjalaisen kirje 8.4.72 koskien SDP:n kantaa ilmeisesti presidenttivaalia ajatellen. Tärkeä kirje, toimi UKK:n sanansaattajana mutta ehkä myös muuta.

92/FA 1972.2: Pekka Martin 25.72 jossa hän kritisoi demareiden tapaa puhua puheissaan yleisesti kommunisteista.

92/FA 1972.2: Ralf Friberg 21.9.72 kirjoittaa keskustelustaan Aatos Erkon kanssa Holapasta, jota HS ei enää halua kirjoittavan juttuja Pariisista. Erkko piti yhteyttä demareihin!

92/FA 1972.2: Pekka Martin 9.10.72 jossa hän varoittaa KS:aa puoluekiistasta ja näkee ne johtuvan paljolti henkilökemioista. Antaisi mielellään neuvoja.

92/FA 1972.2: Kari Tapiola Moskovasta 21.12.72 jossa hän referoi keskustelua Selepinin kanssa UKK:n luottamuksesta ja EEC:stä. Kirje loppu "Toverillisesti"-sanalla.

92/FA 1972.2: Väinö Hakkaraisen (SNS:n toiminnanjohtaja Keski-Suomessa) 6.4.72 kirje, jossa hän kiinnittää huomiota neuvostovastaiseen juttuun (Solzhenitsyn) Kansan Lehdessä 5.4.72 sekä Sorsan kannanottoon neuvostovastaisista kirjoitteluista.

92/FA 1972.2: Nimimerkki "Leit" kritisoi KS:n DDR-politiikkaa: "Sorsa, der Finne, als Handlanger Moskaus!"

92/FA 1972.2: Ralf Friberg 12.9.72 koskien Saksan kysymystä ja "Helsingin sopivuutta varsinaisen ETYK:n kokouspaikaksi esimerkiksi Wienin verrattuna".

92/FA 1973.2

Saapuneet ja läht. kirjeet 1973

92/FA 1973.2: UKK:n kirjeet 23.1.73 (koskee seminaaria valtaoikeuksista Suomessa HTY:n talossa 24.1), UKK ärtynyt?; 10.3 koskien ystävänpalvelusta entiselle juoksutähdelle Denis Johanssonille; 13.3. puheluonnoksen kortti; 11.6. maaherra ja arvonimi-asioita.

92/FA 1973.2: Karjalaisen korttikirje 11.3.73 jossa hän muistuttaa tulevasta lounaasta, Kostamus-ongelmista, UM:n nimitysasioista, "Ja voidaanhan vaihtaa jokin sana muistakin asioista, esim. EEC-tilanteesta, joka yhä hämää."

92/FA 1973.2: UKK :n kirjekortti 4.7.73 , johon hän on liittänyt Aamulehdessä 28.6.73 julkaistu artikkeli "Lipposen linjat, missä ihmetellään L:n tulkintaa ulkopolitiikan vallanjaosta: "... siinä on ainakin asian poikaa".

92/FA 1973.2: UKK 18.7.73 jossa hän kuvaa keskustelua Maltsevin (suurlähettiläs) kanssa öljykaupoista.

92/FA 1973.2: UKK 8.8.73 jossa ilmeisesti suunnitellaan EEC-sopimuksen läpivientiä. Sorsa kirjoittanut takasivulle missä aikataulussa asioista sitten sovittiin.

92/FA 1973.2: UKK 1.11.73 J-M. Janssonille jossa hän sekaantuu Nesteen uuden öljyjälöstamon paikan valintaan. Näyttää olevan Olavi J. Mattilan joka on lobannut.

92/FA 1973.2: KS UKK:lle 17.12.73 jossa hän kehottaa presidenttiä pitämään uudenvuodenpuhetta, jossa hän valmistaisi kansalaisia tiukempiin aikoihin.

92/FA 1973.2: Karjalainen KS:lle 6.8.73 jossa koko EEC-paketin loppuun vienti on kuvattu.

92/FA 1973.2: Karjalainen "Pres.peli 12/-73" KS:n merkinnän mukaan. Sorsan lista poistettu jostain asialistasta.

92/FA 1973.2: Antti Aho 2.2.73, kiittää KS Tornion terästehdaspäätöksestä, joka luo tulevaisuuden uskoa seudulle.

92/FA 1973.2: Paavo Lipponen 9.4.73, UM:n nimityskysymyksistä, korostaa "ettemme halua mitään repivää kilpailua UM:n kohdalla vaan rakentavia uudistuksia".

92/FA 1973.2: Jaakko Blomberg 12.6.73, koskien hänen pyrkyä UM:n palvelukseen. Karppisen ja Apusen siirtyessä muualle olisi avautumassa paikkoja.

92/FA 1973.2: Ralf Friberg 7.9.73 jossa hän raportoi Tor Högnäsin jutusta DN:ssä, jossa SNS-Turku kehotti maan johtoa jättämään EEC-sopimus allekirjoittamatta. Hyvin kielteinen kuvaus Högnäsistä. OBS: Olisiko Zavidovo-vuodon takana ollut Karjalainen, joka tällä tavoin pyrki estämään EEC-sopimusta??

92/FA 1973.2: Basse Lindeman 19.9.73 jossa hän esittää, että olisi parasta jossa porvaripresidentti jatkaisi ja SDP keskittyisi hyvinvointikysymyksiin. Presidenttivirka saattaisi johtaa puolueen puristuksen: "Vielä parempi olisi tietysti jos voisimme perustuslain ja valtiosäännön puitteissa vähentää presidentin valtaa."

92/FA 1973.3

92/FA 1973.3: Puolustusministeri Kristian Gestrinin kirje UKK:lle 22.12.73 ja hänen vastaus Gestrinille 28.12.73 koskien kiistaa PM:n tietokone-ostoksesta. Kekkonen (ja Mattila) ajoivat Datasaab-Valmet ostoa, PM:lla oli parempi vaihtoehto.

92/FA 1973.3: Håkan Nordman, ilmeisesti Janssonin poliittinen sihteeri, lähetti keväällä 73 (ei päivämäärää) selvityksen puolueitten edustuksesta valtioenemmistöisten yhtiöiden hallintoneuvostoissa.

92/FA 1973.3: Lauri Sivonen (ilmeisesti Sorsan tiedonantaja) ehdotus tapaamisesta Erkon kanssa 10.5.73, jossa Paasio ja Sorsa lounaan yhteydessä pyrki vetoamaan siihen, että lehtitalon suhtautuminen SDP:n paranisi.

92/FA 1973.3: Pertti Sorsa 16.8.73, koskee EEC-gallupia, Jaakko Ilvessalon uutta puoluesitoutumista, KS puhevierailua Jyväskylässä.

92/FA 1973.3: "PM: Keskustelu ministeri Olavi J Mattilan kanssa 24.9.1973" koskien tietokoneasiasiaa. ATK-projektipäällikkö everstiluutnantti Martti Putkirannan selvitys 25.9, jossa Datasaabin D23 ei nähty kovin hyvänä vaihtoehtona.

92/FA 1973.3: Olavi J. Mattilan kirje KS:lle 12.4.73, jossa hän ajaa D23 ostoa, Walleberg-ryhmä on ilmeisesti lobannut, koska luvataan että siinä tapauksessa nostettaisiin Uudenkaupungin autotehtaan vuosikapasiteettia.

92/FA 1973.3: Putkirannan ym. selvitys samasta asiasta 3.4.73 VVM:lle, jossa edellytetään, että D23:n ostoksen lisäkustannukset katetaan. Kaksi O.J. Mattilan kirjettä (3.5.73, 5.6.73) KS:lle jossa hän ajaa ponnekkaasti D23 ostoa. Viittaa keskusteluun Marcus Wallenbergiin kanssa 26.4.73

92/FA 1974.2

Saapuneet ja läht. kirjeet 1974

92/FA 1974.2: KS kirjekortti 20.10.76 Pentti Saarikoskelle jossa hän piruile Saarikosken demarikritiikistä! Vietnamilainen kortti: "A fighter writes to his family".

92/FA 1974.2: UKK kirje SosDem:n päätoimittajalle 18.11.74 koskien Simpan, Simo Juntusen lausuntoa Kekkosesta. Jyrkkä tuomio "... jään odottamaan, miten lehtenne sen voi hyväksyä".

92/FA 1974.2: Suojelupoliisin katsaus n:o 1/1974 22.4.1974, jossa on selvitys IB-jutusta. Väitteet pitivät paikkansa.

92/FA 1974.2: Matti Louekoski KS:lle huhtikuussa, selvittelee Iltaset lehdessä 18.4.74 esiin nostettua riitaa L:n ja KS:n välillä poliittista nimityksistä. Pitäisi keskustella, vaikkei asia tärkeä!

92/FA 1974.2: Aarre Simonen kritisoi kirjeessään KS:lle 24.7.74 rankasti Rooman klubin kannanottoja ja vaatimuksia nollakasvusta ja antaa kirjavihjeen.

92/FA 1974.2: Simonen 29.8.74 indeksikorotuksien puolesta.

92/FA 1974.2: JB, Jaakko Blomberg (?) 2.10.74 koskien UKK-kirjahankkeesta jota hän ja Tuovinen piti everstijuntan ajatuksena, rauhanpalkintoa ajatellen. Myös ajatuksia Ulkopoliitikka-lehden erikoisnumerosta.

92/FA 1975.2

Saapuneet ja läht. kirjeet 1975->.

92/FA 1975.2: KS TP:lle 9.3.75 koskien PN-kokouksen keskusteluita. Tuomiojan kritiikki toisia pohj.maita kohtaan.

92/FA 1975.2: Kalela KS:lle 7.5.75 jossa TP pohtii, voisiko KS N-liittovierailua muuttaa pienimuotoisemmaksi hallitustilanteen vuoksi. KS totesi voivansa tehdä matkan kesällä

puoluejohtajana. UKK: ”en tiedä, ehkä he siellä Moskovassa arvostavat puoluejohtajia. Luultavasti. Minä en tiedä, kun en ole koskaan ollut puolueen puheenjohtajana.

92/FA 1975.2: UKK:n kirje Uusi maailma -lehden päätoimittaja Jussi Talville (Kuka kukin on = Yrjö Talvio) 8.5.75, jossa hän paheksuu lehden väitteitä siitä, että NKP: johto olisi kehottanut SKP:tä tyytymättömyyden lietsomisesta.

92/FA 1975.2: UKK:n kirje 5.4.75 jossa hän ilmoittaa aikovansa hajottaa hallituksen. Sorsan alleviivauksia. Vertaa Pertti Sorsan kommentteihin siihen KS:lle.

92/FA 1975.2: Max Jakobsonin raportti UKK:lle 15.5.75 Bilderberg-konferenssista, jossa kuvataan kiinnostavalla tavalla USA:n tilannetta Vietnamsodan jälkeen ja vaikutusta ETYK-konferenssiin.

92/FA 1975.2: Karjalaisen päiväämätön lappunen ”toistaiseksi TP:n lisäksi vain sinulle”, eli KS:lle jossa hän mainitsee N-liiton taholta esitetty, ” että tulisin käymään Moskovassa ns. rauhanadressin luovuttamisen yhteydessä toukokuun I puoliskon aikana, ehkä 12/5 alkavalla viikolla. Lienee valmistauduttava menemään, aika ja ohjelma (keskustelukohteet) vielä auki.”

92/FA 1975.2: OBS: oliko tämä veto syy siihen, että UKK hajotti hallituksen juuri sen jälkeen?

92/FA 1975.2: Karjalaisen kirje KS 22.5.75 jossa hän on vihainen siitä, että Friberg oli esittänyt Ilta-Sanomille Suomen ulkopoliittikan johdon keskuudessa olevan eriäviä käsityksiä.

92/FA 1975.2: KS:n poliittisen sihteerin Mirja (?) tilanneraportti samasta aiheesta. Karjalaisen rauhanadressista, Neuvostoliiton rauhanvetoomuksesta ja sen jättämisestä presidentille, Orizon pakina ja Karin piirros. Tarkista mikä päivämäärä, joku tiistai huhti-toukokuussa 1975.

92/FA 1975.2: Kari Suomalaisen kutsu 14.2.75 studioonsa ja illallisviettoon.

92/FA 1975.2: Aatos Erkko kiittää 27.5.75 illallisesta Kesärannassa ”viime torstaina”.

92/FA 1975.2: Heikki Tikkanen 29.5.75 kuvaa miten KS:n ehdotuksia on otettu huomioon lehden jutussa ”Mr Andersonista”.

92/FA 1975.2: KS:n kirje SK-lehdelle 7.10.75 jota ei koskaan lähetetty, jossa KS vihainen siitä, että Raimo Ilaskivi, joka oli väittänyt KS:n sanoneen saaneensa oikeistodemareitten ääniä. Ei pitänyt paikkansa, KS oli sanonut: ”Tokaisin, että itse saan ääniä Ilaskiven perinnöstä, koska on sellaisia kansalaisia, jotka edustajaansa valitessaan panevat painon enne kaikkea rauhalliselle esiintymiselle.”

92/FA 1976.2

Saapuneet ja läht. kirjeet 1976

92/FA 1976.2: UKK lähettänyt KS:lle Norja suurlähetystöstä 17.6.76 saapunut kirje jossa UKK kutsutaan Osloon tapamaan kuningasta ja kalastamaan 1-10.9.76 välisenä aikana. Kekkonen kirjoittanut kirjekuoreen: "Mitä tehdä? Onko tämä yhteydessä Nobrelin kriisiin?"

92/FA 1976.2: KS vastaa 17.7.76 Heinolasta ja esittää ajatuksen että voitaisiin "riidanalaiseksi jäävästä merialueesta [Norja/N-liitto] muodostaa neuvostolais-, suomalais-, ruotsalais-, norjalainen yhteistyöalue, jonka taloudellisesta hyödyntämisestä huolehtisivat nämä maat yhdessä". **OBS:** Ei tainnut onnistua, norjalaista öljyä haviteltiin!

92/FA 1976.2: Mirja (Sorsan entinen pol. sihteeri) raportoi KS valtioneuvostosta juoruja, valtapelistä kepun ja demareitten välillä joskus ennen vappua 1976.

92/FA 1976.2: Dokumentteja keväällä ja alkukesänä 76 koskien Finnairin oikeutta lentää Skandinavian maista kolmansiin maihin, mitä Marcus Wallenberg vastusti.

92/FA 1976.2: Jaakko Blombergin "Erittäin salainen" kirje KS:lle 24.2.76 jonka hän lopussa toivoo "tuhoutuu pian sen jälkeen, kun sen on tullut luetuksi koskien pohjoismaisen ydinasevapaata vyöhykettä. Suositus että puhutaan muttei tehdä asialle mitään.

92/FA 1976.2: Jaakko Iloniemi kritisoi 7.3.76 uuden hallitusohjelman luonnehdintaa Suomen ulkopoliitikasta jossa YYA-sopimus mainitaan ennen maan puolueettomuuspolitiikkaa toisin kuin vuoden 1973 hallitusohjelman lisäpöytäkirjassa.

92/FA 1976.2: USA:n suurlähettiläs Helsingissä Austad Senaatin puhemiehelle 6.1.0.76, jossa hän puoltaa vahvasti suomalaisten jäänmurtajien hankkimista Suomesta.

92/FA 1976.2: Pertti Paasion kirje 3.8.76 koskien Ahlholmin töppäilyä Bonnissa.

92/FA 1976.2: Austadin vihainen kirje 13.8.76 Washington Postin päätoimittajalle Suomi-artikkelista lehdessä UKK:n vierailun yhteydessä. Ruotsalaisten lehtien kommentit. Austadin kirjeet KS:lle 16.8 ja 8.9.76 tämän vuoksi. Päätoimittajan vastaus 26.8.76. Lähettänyt nämä eteenpäin UKK:lle ja KS:lle.

92/FA 1976.2: Johnny Liebkind kirjoitti KS:lle 15.10.76 ettei hän saanutkaan toimea UM:sta, vaikka KS hoitanut tämän asian viimeisenä asianaan UM:ssa.

92/FA 1976.2: Kari Tapiola kirjoittaa 1.11.76 Keijo Korhosen ulkoministerikauden voivan tulla pitkä-aikaiseksi. Valtapeliä UM:ssa.

92/FA 1976.2: MTV:n PM 18.11.76: "TELEVISION UUTISTOIMINNAN LAAJENTAMINEN. Ennakoi MTV-uutisten tuloa 80-luvulla.

92/FA 1977.2

Saapuneet ja läht. kirjeet 1977

92/FA 1977.2: TP:lle ja hallitukselle tullut tiedote Tukholman suurlähetystöstä, koskien UKK:n väitettyä tyytymättömyyttä Sorsan hallitusta kohtaan 8.12.77. Jutun oli kirjoittanut Tor Högnäs. Juttu DN:ssä 8.12.77. Myös liitteenä Kauppalehden pääkirjoitus, jossa tulkinta oli että UKK kritisoi Sorsan hallitusta. Tästä johtuen Sorsa oli TP:n esittelyn jälkeen maininnut asiasta UKK pääministerin virkahuoneessa tavalla, joka oli hämmästyttänyt UKK. Luettuaan näitä juttuja UKK kirjoitti 8.12.77 kirjeen, jossa hän korosti nyt ymmärtävänsä KS:n paremmin mutta vakuutti hänen käsityksensä olevan väärä. UKK täydensi kirjeensä kirjekortilla 10.12.77.

92/FA 1977.2: UKK 19.12.77 KS:lle jossa hän korostaa, ettei halunnut hallituksen eroa "vetokoukkuveroasiassa" vaikka kekulaiset siihen pyrkivät. Katso myös Karin pilapiirros. Kekkonen kuvaa myös erilaisia vaihtoehtoja siitä miten hallitus voisi jatkaa vaikka osoittaa halunsa erota: "esitän tai pyydän: että hallitus peruuttaisi eronpyyntönsä vallitsevat vaikeat olot huomioon ottaen ja hoitaisi maan asiat maaliskuulle asti".

92/FA 1977.2: KS:n poliittinen sihteeri Mirja Tapaninen raportoi (ei päiväystä) Karjalaisen alkoholiongelmien pahenemisesta.

92/FA 1977.2: Pekka Tarkka HS:sta lähettää (päiväämätön) Ahmavaaran kirjan KS:lle arvosteltavaksi. Juttu löytyy henk.koht-aineiston joukosta.

92/FA 1977.2: KS:n poliittinen sihteeri Mirja Tapaninen raportoi (ei päiväystä, mutta ilmeisesti kesällä koska poliisi lähetetty Heinolaan) lentokonekaappauksen tiedottamisesta. Ministereitä ei löytynyt kommentoimaan asiaa.

92/FA 1977.2: Johnny Liebkind kiittää KS:aa työnsaannin avusta 15.3.77, sai ilmeisesti työpaikan Nesteeltä.

92/FA 1977.2: Jaakko Kalelan kirje KS:lle ja kirje UKK:lle 20.4.77, jossa mainitaan KS:n kirjoitus jostain tärkeästä asiasta, jota ei kuitenkaan ilmene näistä asiakirjoista. Lähetetty myös Jaakko Blombergille.

92/FA 1977.2: J. Hellemann (Tammi) kysyy 8.6.77 jos KS olisi kiinnostunut julkaisemaan pääministerin päiväkirjaa. Sorsa kirjoittanut alareunaan, että Annikki saa vastata, että hän voisi yrittää sanella nauhalle.

92/FA 1977.2: Mirja Tapaninen elokuussa 1977, jossa hän kehottaa Sorsaa laatimaan Korpilampi-puheen joka ei olisi vain fraaseja vaan toimenpide-ehdotuksia. Pyytää myös KS & Ireneä suostumaan Me Naiset- haastatteluun.

92/FA 1977.2: Paavo Lipponen 3.8.77 kirjoittaa KS:lle UM:n nimitykistä, Kalelan halusta siirtyä sinne Blombergin paikalle.

92/FA 1977.2: HS:N päätoimittaja Heikki Tikkanen esittää 3.8.77 lounaskutsun KS:lle ja pyytää Sundqvistia mukaan.

92/FA 1977.2: Mirja Tapaninen lokakuussa 1977, jossa hän kirjoittaa KS:n lehdistösuhteista.

92/FA 1977.2: Aimo Pajunen KS:lle 7.10.77 jossa hän pahoittelee Sanoma-lehdistön kielteistä asennoitumista häntä kohtaan ja kiittelee KS:n pyrkimyksiä on aina ajaa valtakunnan etua. OBS: Kansliapäällikön virka hakusessa?

92/FA 1977.2: Johnny Liebkindin kirje Sundqvistille 14.11.77 (kirjoitettu kuten joillakin muilla demareilla oli silloin tapana 77-11-14) Nesteen asioista.

92/FA 1977.2: KS:n kirje Paavo Väyryselle 27.11.77 jossa hän ilmoittaa, että PV saisi pitää puheen kun hallitus ottaa neuvostoliittolaisen adressin vastaan. OBS: KS halusi välttää koko asiaa?

92/FA 1977.2: Pekka Holopaisen laatima Ylen demareiden kannanotto uutispalvelun käynnistämisestä II-verkossa TV 2:n toimesta. Vaaditaan että tämä kustannetaan korottamalla mainosmaksuja.

92/FA 1977.2: KS:n ensimmäisenä ym. allekirjoittama kirje 12.5.77, jossa pyydetään vastaanottajaa Tampereen Työväen Teatterin uudisrakennushankkeen kansalaisvaltuuskunnan jäseneksi. Mm myös Puntila allekirjoittajana. Hanke toteutui.

92/FA 1978.2

Saapuneet ja läht. kirjeet 1978

92/FA 1978.2: KS raportti 29.3.78 ilmeisesti hallitukselle tai sen joillekin jäsenille keskustelustaan TP:n kanssa työmarkkinatilanteen ratkaisemiseksi.

92/FA 1978.2: UKK kiittää 5.10.78 KS:aa mukavasta illasta ja valittaa että joutui lähtemään ”ikään kuin kesken pois”. Lainasi myös Runebergiä!

92/FA 1978.2: KS päiväkirjatapaista kuvauksesta tapahtumista 24.10 ja 27.10. Mainitsee maininnee TP:lle siitä kritiikistä, jota sekä hän itse (asuntoasia) että TP on saanut lehdistöltä: ”Arvelin, että kampanja saattaa tähdätä seuraaviin TP:n vaaleihin. TP ei reagoanut varsin selvästi.”

92/FA 1978.2: KS:n kirjoittama oma lappunen 15.11.78 jälkeen, jossa hän kirjoittaa Aamulehden pysäyttäneen koneensa 15.11.78 ”koska toimitukseen oli tullut tieto, että presidentti viety Meilahteen teho-osastolle”. Toinen huhu asiasta Pirkko Liinanmaan kautta.

92/FA 1978.2: Pauli Myllymäki, Avun- ja Me-lehden entinen päätoimittaja raportoi 17.4.78 keskustelustaan lähetystösihteerin Valentin Kossovin kanssa presidenttipelistä. Kossov antoi ymmärtää heidän etsivän uutta kandidaattia porvarileiristä.

92/FA 1978.2: Aatos Erkko kiittää lounaasta Kesärannassa 15.8.78 ja toivoo heidän voivan jatkaa keskustelua kahden kesken.

92/FA 1978.2: Juhani Suomi 26.10.78 kirjoittaa loukkaantuneena KS:lle Demarin jutusta hänestä. KS oli soittanut ja valittanut sopimatonta kirjoittelua.

92/FA 1979.2

Saapuneet ja läht. kirjeet 1979

92/FA 1979.2: Ilkka Taipale 28.9.79 KS:lle, jossa hän ehdottaa hänen aseriisuntapuheesi koottavaksi pieneksi kirjaseksi.

92/FA 1979.2: Mirja Tapaninen 19.1.79 KS:lle lehdistön suhtautumisesta häneen ja huhuista. Suunnittelevat perhejuttua Apuun "samanlaisen jutun kuin oli Jaanassa."

92/FA 1979.2: Puntila ehdottaa raportoi 26.1.79 punakaartien historiateoksien valmistumisesta ja ehdottaa, että vastaavaa saataisiin nyt aikaiseksi sj- ja lottien toiminnasta. KS käsinkirjoittanut Annelille: "Pyydätkö Puntila pistäytymään tästä luonani".

92/FA 1979.2: Aatos Erkko 12.3.79 kiittää päivällisestä, toivottaa vaalimenestystä.

92/FA 1979.2: Jukka Seppinen raportoi 17.8.79 ENA-vuodestaan KS:lle, liitteenä ranskankielinen todistus jota en kuitenkaan valokuvannut.

92/FA 1979.2: Pauli Myllymäki raportoi Kossovin kannanotoista presidenttikysymyksessä. Kossovin mielestä vain Ahti ja Kale tulevat kyseeseen.

92/FA 1980.2

Saapuneet ja läht. kirjeet 1980

92/FA 1980.2: Jaakko Iloniemi 11.2.80 KS:lle WDC:stä, jossa häntä ärsyttää Osmo Apusen lausunto NYT 11.2.80. OA oli esittänyt että N-liitolla oli legitiimiä oikeutta reagoida jos se koki olevansa uhattu.

92/FA 1980.2: Raimo Väyrynen lähetti 3.6.80 KS:lle Suomen turvallisuuspolitiikan päämääriä ja keinoja koskevan asiantuntijalausuntonsa. Lähetti myös artikkelin valmiuslainsäädäntöä koskevassa asiassa ja esitti, että demareilla pitäisi olisi omaa kantaa siinä. Lausuntoja ei tässä.

92/FA 1980.2: Osmo Apunen kiittää 6.9.80 KS:aa hänen artikkelistaan "Kun aseet puhuvat" Demarissa, koska siinä KS "puuttui heti alkuun siihen, miten Tamminiemi-kirjan aforismeja voidaan käyttää ulkopoliittisen keskustelun lyömäaseena".

92/FA 1980.2: Arto Mansala raportoi KS:lle 2.12.80 USA:n tilanteesta Reaganin voiton jälkeen.

92/FA 1980.2: Arto Mansala suosittelee KS:lle 18.12.80 markiisi de Custine'n klassista Venäjän matkapäiväkirjaa (Journey for our Time) vuodelta 1843.

92/FA 1980.2: Juhani Paasivirta kiittää KS:aa (päiväämätön) "Lämpimästi kiitos yhteyksien hoidosta" kun hän sai akatemiaprofessorin vastoin SA:n keskustoimikunnan kantaa.

92/FA 1980.2: UKK 1.1.80 KS:lle jossa hän kommentoi alleviivaustaan Simo Sakari-teoksen Ebertin kohdalla. UKK oli lähettänyt KS:lle kirjan 30.11.79 ja sivuilla 126-127 tehnyt merkintöjä (1979.2: Saapuneet ja läht. kirjeet 1979). UKK kirjoittaa "Miten olet kuvitellut, että olisin valtiosäännön määräenemmistön asiassa vanhoillisilla linjoilla."

92/FA 1980.2: KS 29.2.80 UKK:lle, jossa hän mainitsee, että on ollut suunnitelmia siirtää Olympiakisat pysyvästi Ateenan ja ehdottaa, että talvikisoja voisi taas siirtää Suomeen.

92/FA 1980.2: Antti Kivivuori OM:stä kirjoittaa 25.1.80 luottamuksellisesti KS:lle mahdollisuuksista valtiosääntöuudistuksiin. Ei pitänyt niitä hyvänä "koska päätöksenteon vaikeudet ovat eri syistä ylivoimaiset". Ehdotti siksi työryhmän perustamista. Mukana luonnos, jossa sen tehtävä on määritelty. Sekä Kivivuoren lähete 14.2.80.

92/FA 1980.2: KS Kivivuorelle 29.2.80, jossa hän mainitsee sopineen asiasta myös TP:n kanssa, joka piti työryhmää hyvänä ratkaisuna.

92/FA 1980.2: Aimo Pajunen 12.1.81 KS:lle kirjekortin, jossa hän korostaa puolustusbudjetin olevan liian pieni ja liittää siihen tilaston, jossa on mukana muiden Pohjoismaiden, Itävallan ja Sveitsin puolustusmenot 1980.

92/FA 1980.2: Pirkko Työläjärven kirje TP:lle 19.9.80 jossa hän ehdottaa parempaa yhteistyötä eri puolueitten ja etujärjestöjen välillä. Taustalla tietenkin hallituksen sisäinen eripura.

92/FA 1980.2: KS:n päiväämätön kynällä kirjoitettu käsikirjoitus (1980?) SDP:n ja Postipankin vaikeasta suhteesta. Pitäisi saada parempaan kuntoon. Ilmeisesti tulevien pääjohtajavalintojen avulla.

92/FA 1981.2

Saapuneet ja läht. kirjeet 1981

92/FA 1981.2: Arne Wessbergin kommentti KS:lle 20.2.81 heidän käymään keskusteluun (TV:ssä?) koskien YLE:n uutislinjaa. KS ilmeisesti ollut jostain tyytymätön. Sorsan vastaus 9.3.81 jossa hän lepyttelee Wessbergiä.

92/FA 1981.2: Arto Mansalan kirjevihje USA:sta 2.3.81, professori Hough, *Soviet Leadership in Transition*.

92/FA 1981.2: KS:n kirjekortti Olavi J. Mattilalle 22.9.81, jossa hän kritisoi US:ssa olleen Mattila-haastattelun väitettä, että demarit pelaavat presidenttipeliä Valmetissa. Mattilan vastaus 29.9.81, jossa hän syyttää konsulttia, jonka sopimusta Valmetin kanssa on sen johdosta purettu.

92/FA 1981.2: KS:n kirje 13.10.81 Aamulehden päätoimittajalle Pertti Pesoselle, jossa hän kritisoi lehden uutista KS:n puheesta Tampereella.

92/FA 1981.2: Sorsan onnittelukortti 22.11.81 Virolaiselle hänen valinnastaan kepun presidenttiehdokkaaksi: "Paljon onnea ja kohtuullista menestystä!".

92/FA 1982.2

Saapuneet ja läht. kirjeet 1982

92/FA 1982.2: Koiviston kiitoskirje KS:lle 19.1.82 aktiivisesta panoksesta vaalitaistelussa. Oudon lakoninen ja kylmä kiitos?! Hieman lämpimämpi kiitos helmikuussa 82 onnentoivotuksista.

92/FA 1982.2: KS kiittää 11.2.82 Jukka Valtasaarta hienosta ohjelmasta, jossa ei kuulusteltu vaan kysyttiin mielipidettä.

92/FA 1982.2: KS 23.2.82 Ilkka Suomiselle kriittinen kirje Vaasa-lehdessä olleen kokoomusjaoston puheenjohtajan kielteisestä kannanotosta Sorsasta. Suominen vuorostaan kritisoi sitten ominaan Vaasa-lehdessä 25.2.82. Kyse oli tietenkin tulevasta hallituskelpoisuudesta.

92/FA 1982.2: Pentti Holappa 11.3.82 kirjeessään KS:lle puolustaa Tamminiemen pesäjakajia, joista "Loka" Laitinen oli erotettu tuon kirjan vuoksi.

92/FA 1982.2: Pekka Puska lähettää KS:lle maaliskuussa 1982 hänelle tulleen palautteen siitä, että Sorsa tupakoi TV-lähetyksessä juuri ennen tupakointia lopettamista kannustavaa ohjelmaa.

92/FA 1982.2: Sissel Lund-Stenbäckin KS:lle lähettämät runot 24.5.82. OBS: suhdetoimintaa hallituksen piirissä.

92/FA 1982.2: G-H. von Wrightin kirje 30.6.82 KS:lle, johon liitetty esitelmä "Sota vai rauha – ihmiskunnan kohtalon kysymys" jonka von Wright oli pitänyt Lapin Kesäyliopistossa 12.2.82. Sorsa vastasi siihen 27.7.82, katso v.Wrightin arkisto.

92/FA 1982.2: John Vikströmin kiitoskirje 25.7.82 KS:n onnitteluista tultuaan valituksi arkkipiispaksi. **OBS:** Uuden ajan kärkihahmot: Koivisto, Sorsa, Vikström.

92/FA 1982.2: Maarit Tyrkkö 19.8.82 KS:lle, jossa hän kysyy ”Mitä kirjallisesi kuuluu?”

92/FA 1982.2: KS:n, Sulo Penttilän ja Juhani Hietaisen luottamuksellisen kannanotto sille, että (ilmeisesti demari) Martti Jokista oli harkittu Postipankin johtokunnan jäseneksi.

92/FA 1982.2: KS kritisoi kirjeessään 15.9.82 Turun Päivälehden toimittajaa Aimo Massista siitä, että hänen pakinassaan KS:n luonnehdintaa Suomesta demokraattisesta sosialismista oli tulkittu tietoisesti väärin. Massinen vastasi 29.9.82 antamatta periksi.

92/FA 1982.2: Maarit Tyrkkö maaliskuussa 1982 KS:lle jossa hän ehdottaa ”haastattelu-kysely-raportti-kirjaa.

92/FA 1983.2

92/FA 1983.2: KS:n hyvin seikkaperäiset muistiinpanot 5.8.1983 Moskovan vierailun jälkeen suullista esitystä varten TP:lle Neuvostoliiton valtakuvioista. Breznevinkin heikko kunto, Gromykin vahva asema ym. ”Arbatov kesäkuussa: Andropovilla pari työvuotta jäljellä”.

92/FA 1983.2: Erkki Pennasen ja Janne Virkkusen suuri Mauno Koivisto-haastattelu HS 19.6.1983, s. 17-18: ”Puolitoista vuotta presidenttinä”. Löytyy HS:n Aikakoneesta.

92/FA 1983.2: Jaakko Kalelan laatima PM 24.1.1983 ”Tasavallan Presidentti poliittisten toimittajien lounaalla. Ensimmäinen Koiviston esitelmä, joka ei sisältänyt mitään mullistavaa, mutta sitten hänen vastauksensa toimittajien kysymyksiin, jotka ovat monella tavalla kiinnostavia.

92/FA 1983.2: Jaakko Kalelan PM 14.11.1983 ”Keskustelu VK:n kanssa”, eli joku Tehtaankadun KGB-osaston miehistä, todennäköisesti Valentin Kossov. On hyvin informoitu kaikesta, puhuu tuttavallisesti keuhkon tilasta, Koiviston YK-puheesta ja Väyrysen yhteyksistä Viktor Vladimiroviin. **OBS:** vastaavia muistioita ei ole myöhemmissä 1980-luvun mapeissa. Oliko Koivisto kieltänyt niiden kierrätystä?

92/FA 1983.2: Sorsan kirje 11.6.1983 Eero Tuomaiselle, poliittiselle avustajalleen tai sihteerille, jossa hän antaa ohjeita minkälaisen artikkelirungon hän voisi kirjoittaa KS:lle, jota Max Jakobson oli pyytänyt kirjoittamaan artikkelia Suomen ulkopoliittisesta linjasta. **OBS:** hyvät ohjeet, kiteyttää KS:n näkemyksiä 1980-luvun puoliväliä lähestyessä, eli ennen Gorban aikaa.

92/FA 1983.2: KS:n armeija-ajan kaveri Tapio Skog kirjoitti 22.2.1983 heidän yhteisistä muistoista 3./JP:ssa ja Santahaminassa elokuussa 1956. **OBS:** hyvä vinkki Sorsan asevelvollisuusajasta.

92/FA 1983.2: Max Jakobson kutsui 12.3.1983 KS:ta pitämään esitelmää EVA:an ”kesäkuun alkupuolella”. **OBS:** Sorsa kirjoittanut ”Taisi jäädä vastaamatta”, mutta löysivätkö he myöhemmin sopivan ajankohdan ja liittyivät neuvot Tuomaiselle nimenomaan tähän tilaisuuteen?

92/FA 1983.2: 70-vuotias Ralph Enckell kiitti 16.5.1983 Sorsan syntymäpäiväonnittelusta.

92/FA 1983.2: KS:n korttikirje Keijo K. Kulhalle 25.6.1983, josta ilmenee, että Sorsa oli lähettänyt jutun HS:lle ja sitä oli jonkin verran toimitettu.

92/FA 1983.2: Jaakko Iloniemi lähetti 5.8.1983 KS:lle kopion artikkelista Wall Street Journalissa 3.8.1983 ”All Disquiet on Europe’s Socialist Front”, jossa Länsieuroopan demareita kritisoidaan rankasti mutta Sorsa jää mainitsematta. **OBS:** Iloniemi ei ota huomioon tai mainitse että tämä ehkä johtui siitä, ettei Suomea pidetty länsimaana...

92/FA 1983.2: Sorsan oikaisu Uudessa Suomessa/Iltalehdessä 24.9.1983 koskien vääriä syytöksiä, että KS olisi ollut mukana lakkauttamassa Suomen Nuorisojärjestöjen edustajistoa 1963. **OBS:** hyvä loppukommentti, ”Isänmaan tarvitsee ystävänsä, mitä rehellisemmät sen parempi. Totuuskin tarvitsisi omansa.”

92/FA 1983.2: Max Jakobson kiitti 5.1.0.1983 KS:aa hänen osallistumisestaan Jakobsonin 60-vuotisjuhlakirjaan artikkelilla. **OBS:** Tämä oli varmaan se artikkeli, jonka runko Tuomainen kirjoitti.

92/FA 1984.2

92/FA 1984.2: KS:n käsin kirjoitettuja onnittelurunoja Suomen menestyksekkäille urheilijoille talven 1984 olympiakisoissa: ”Kolmoiselta Marja-Liisa Härmäläinen: Mitä ihminen ei käsitä sitä hän ei myös ymmärrä. Autuaat onnittelut, KS”. Samanlainen, vielä pitempi Matti Nykäselle.

92/FA 1984.2: KS lähetti kirjekortin saattamana 14.1.1984 eteenpäin TP:lle Eero Tawastin terävän analyysin Koiviston koukeroisesta kielenkäytöstä. Koivistolle: ”Mutta mahtaa olla työlästä oppia punnitsemaan viimeisen sanan paino”.

92/FA 1984.2: Jaakko Iloniemen illalliskutsu 9.2.1984. **OBS:** Siitä ilmenee, että he pitivät yhteyttä myös 1980-luvulla.

92/FA 1984.2: Sorsa tuki uutta keskustasuunnitelmaa ja 28.3.1984 Matti Väisänen (Helsingin katankaupungin asuntokannan saneeraus projektin johtaja, DI) lähetti hänelle kirjeen, jossa hän kuvasi Puhakka-Tuomiojan aikomusta järjestää suunnittelukilpailu tästä. Lisäksi Väisäsen artikkeli asiasta Suomen Sosialidemokratissa 27.3.1984.

92/FA 1984.2: Kuukautta myöhemmin, 30.4.1984 Matti Väisäsen seuraava kirje asiasta, johon hän on liittänyt sekä oma artikkelinsa 16.4.1984 Rakennustuotanto-lehdessä ja Origon pakina HS:ssa 19.4.1984: ”Tärkeintä on suunnitelman suurisuuntaisuus ja laajuus. Se takaa sen, että toteutuminen tulee olemaan hidasta. Minä onnenpekka ehdin kyllä ajoissa alta pois ...”

92/FA 1985.2

92/FA 1985.2: Erkki Raatikainen 29.4.1985 KS:lle, jossa hän mainitsee kirjoittaneensa ystävällisessä hengessä kirjan KS:sta. **OBS:** hyvin naseva ja hauska kirje!

92/FA 1985.2: 12.6.1985 KS:lle, mainitsee, että on saamassa valmiiksi kirjansa KS:sta ja pyytää tämän suostumusta sen julkaisemiseen. Mainitsi, että siihen julkaistaisiin myös KS:n nuoruuden runoja, ”arvokkaasti eikä missä kiusoittelemielessä”.

92/FA 1985.2: Seuraavassa kirjeessä 20.8.1985 Raatikainen kutsuu KS Akateemiseen kirjakauppaan 13.9.1985 jolloin kirjaa esiteltäisiin yleisölle.

92/FA 1985.2:

92/FA 1985.2: Lasse Lehtinen KS:lle 9.1.1985 Lontoosta, jossa hän kuvaa Sorsan kevään Britannian vierailun valmisteluja tuttavallisesti. **OBS:** tässä vaiheessa ei mitään viitettä eripurasta.

92/FA 1985.2: Max Jakobson KS:lle 15.1.1985 (väärä vuosiluku kirjeessä), jossa hän mainitsee Uudessa Suomessa ”todennäköisesti” 27.1.1985 julkaistavasta artikkelistaan, josta hän toivoo voivansa käydä keskustelua KS:n kanssa ”lähiaikoina”.

92/FA 1985.2: Aatos Erkko KS:lle 1.2.1985, hän mainitsee heidän yrityksistä järjestää perhetapaaminen. Lähetti mukaan julkaisun REPORT 2024, josta TP ei ollut kiinnostunut...!

92/FA 1985.2: Seppo Nevala KS:lle kirje 8.2.1985 johon hän on liittänyt kaksi mielikuvituksellista juttua Noppa-tutkimuksista. Mainitsi myös poliisihallinnon sisäisistä johtotason juonitteluista.

92/FA 1985.2: Erkki Tuomioja 18.2.1985 KS:lle rakentavasti ja ystävällisesti Sorsan ryhtymisestä ”hallituksen pääkaupunkityöryhmän vetäjäksi. Esitti myös tarjouksen samalla parantaa heidän välisiä suhteita. **OBS:** vastasiko Sorsa tähän?

92/FA 1985.2: Nimetön mutta ilmeisesti puoluejäsenen PM 20.5.1985 puoluejohdon sisärenkaalle, jossa mainitaan demari-kokoomus hallitus yhtenä varteenotettavana vaihtoehtona. Koska: ”Jos syntyy ns. porvarillinen hallitus, korostuu kepun suhteeton valta uudella tavalla.” **OBS:** kuka kirjoittaja, puoluesihteerä Erkki Liikanen?

92/FA 1985.2: Pentti Sillantaus lähetti KS:lle 23.5.1985 Uudelle Suomelle tarkoitettu juttu (”pitäisi tulla lauantain USarissa”) ”Ylimuistoinen oppositio” jossa hän ehdottelee punasini-hallitusta. Lyhyessä, päiväämättömässä saatekirjeessään: ”H.V. Pallo jäi minulle, mutta panin sen pyörimään.” Liitti myös mukaan Apu-lehden teettämän gallupin samoilta ajoilta, jossa Urpo Leppäsen ja Sinikka Hurskainen avioliitto nähtiin.

92/FA 1985.2: Kauko G. Koskimäki-niminen henkilö Keuruulla yritti myydä Kalevi Sorsan synnyinkotia kunnalle, ilmeni hänen kirjeestään KS:lle 5.6.1985. Sorsan ei vastauslapustaan avustajalleen mukaan näyttänyt mitään kiinnostusta asiaan. Avustaja Reijo Ollikainen ei

myöskään suositellut sekaantumista asiaan. Mutta kunta osti talon S-KS 30.8.1985 mukaan. Jo 8.8.1985 ilmoitus tästä, ehkä samassa lehdessä?

92/FA 1985.2: Martti Ahtisaari 21.10.1985 KS:lle, jossa hän mainitsee että Sahlgren (suomalainen YK-virkamies) huhutaan tulossa Finnairin pääjohtajaksi. Tämä liittyi Ahtisaaren mahdollisuuksiin edetä huippuvirkaan YK:ssa. Ahtisaari mainitsi myös toiveestaan päästä ”muihin tehtäviin kotimaassa”. **OBS:** Kyllä, se toteutui ja vieläpä tavalla, joka ravisti Sorsaa kunnolla!

92/FA 1985.2: 13.11.1985 YLE:n TV-johtaja Aren Wessberg vastasi SDP:n koulutussihteerin Teuvo Ikonen, joka oli ihmetellyt miten YLE:n omistuksessa ollut videonauha, jossa ilmeisesti oli Sorsaa käsittelevää filmiä, oli kopioitu. Tätä selvittiin. **OBS:** Sorsa oli varmaan pyytännyt selvitystä tästä.

92/FA 1985.2: Arja Alhon kirje KS:lle 1985 (ei päivämäärää) jossa hän haluaa selvittää heidän välistä eripuraa: ”Minä olen todella pahoillani siitä, että pääministerin ja sinun henkilökohtaista olemusta ei voi erottaa.”

92/FA 1986.2

92/FA 1986.2: KS 27.5.1986 Ingvar Carlssonille koskien Tšernobyl-onnettomuuden aiheuttaman saastepilven liikkumista Ruotsin ilmatilaan ja ruotsalaisen ympäristöministerin

92/FA 1986.2: Birgitta Dahlin kritiikkiä Suomea kohtaan, joka ei ollut informoinut Ruotsia ajoissa. Sorsa todisti hyvin sovittelevassa hengessä, ettei tämä pitänyt paikkansa.

92/FA 1986.2: KS:n nuhteleva kirje 19.3.1986 ministerikollegalle Pekka Vennamolalle siitä, että hän oli lähtenyt lomamatkalle kesken työmarkkinoita uhkaavaa kriisiä. Kirjoittanut reunaan ”en lähettänyt”.

92/FA 1986.2: Arvo Salo 13.1.1986 KS:lle, jossa hän valittaa, että oli ilmaissut KS:sta ilmeisesti jotain pahaa haastatteluissa Kansan Uutisissa 14.12.1985 ja Suomen Kuvalehdessä 10.1.1986. **OBS:** Sorsa vastasi oman reunamerkinnän mukaan 4.2.1986. OBS: taustalla oli varmaan sekä seuraavien eduskuntavaalien tilanne että Sorsa toiveet presidenttiydestä.

92/FA 1986.2: Osmo Soininvaara 19.1.1986 KS:lle koskien SDP:n ja Vihreitten mahdollista yhteistyötä. Sorsa kehottanut vihreitä muodostamaan puoluetta. Sorsa vastasi 7.2.1986. **OBS:** Sorsa näki ilmeisesti, että vihreät voisivat olla sopiva hallituskumppani tulevaisuudessa, ehkä jopa jo vuoden 1987 vaalien jälkeen.

92/FA 1986.2: Jörn Donner kiitti 19.1.1986 KS:aa hänen lukijapalautteestaan. Olivat myös tavanneet Westergårdin synttäreillä, joilla Sorsa oli maininnut väsymyksestään politiikkaan.

92/FA 1986.2: Aatos Erkko 10.4.1986 KS:lle koskien kutsuaan kesäiseen höyrylaivamatkaan Pohjois-Karjalan Kiteelle heinäkuun alussa 1986.

92/FA 1986.2: Aatos Erkko 29.7.1986 KS:lle, josta ilmenee, että matka oli siirtynyt elokuun alkuun, 7-8.8.1986. Kirjeessä yksityiskohtaiset ohjeet ja osallistujaluettelo. Jet Falcoon-koneella Joensuuhun.

92/FA 1986.2: Helsingin Sanomien päätoimittaja (?) Heikki Tikkasen korttikirje 27.8.1986 jossa hän myöntää jonkun virheen lehdessään: "Munaus tunnustettu. Syylliset teloitettu. Pahoitteluni."

92/FA 1986.2: Yrjö Pessin kiitoskirje 24.9.1986 KS:lle hänen syntymäpäiväonnitteluistaan Pessille järjestetyillä päivällisillä.

92/FA 1986.2: Birger Thölix Vasabladetissa 30.9.1986 lehdistön ja viranomaisten tavasta informoida Tšernobyl-katastroofista: "Livet efter händelsen".

92/FA 1986.2: Veikko Saarto kiitti 6.11.1986 KS:aa ratkaisevasta tuesta hänen nimitykseen Kansaneläkelaitoksen johtajaksi (1986-1997). **OBS:** Ilmeisesti Sorsa pyrki tukemaan SKDL:ää myös nimityksien kautta, varsinkin kun SKP:n sisäiset riidat oli saatu ratkaistu.

92/FA 1986.2: Pentti Sillantaus kirjoitti päiväamättömän kirjeen KS syksyllä 1986 ja heti tämän kirjeen jälkeen hänen juttunsa Nykypäivässä Sorsa käsialan mukaan "Marrask. Lopulla 86". **OBS:** tulkintani on, että Sorsa oli kommentoinut Sillantauksen käsikirjoitusta ennen sen julkaisemista, ainakin Sillantaus pyysi kirjeessään häntä lukemaan tekstiä "kriittisesti ja heittää herjaa rehellisesti".

92/FA 1987.3

92/FA 1987.3: Pekka Martin onnitteli 28.4.1987 KS:aa "vallan hienosti kirjoitetusta "näytelmästä" ja arvatakseni kuiskaajan osasta sen produktiossa". **OBS:** niin kysymys kuuluu, mitä Sorsa ja Koivisto keskustelivat keskenään, varsinkin kun ottaa huomioon KS:n yhteydenpito Sillantauksen kanssa.

92/FA 1987.3: Max Jakobsonin onnittelut 13.5.1987 KS:lle hänen ulkoministeritoimelleen: " – hallituskauttasi ehkä tulevat historiankirjoittajat nimittävät uudeksi "kreivin ajaksi"- "

92/FA 1987.3: Jarmo Virmaranta lähetti 29.6.1987 valokuvan Holkerin hallituksen ilmeisesti ensitapaamisesta Koiviston kanssa: ""HV Kale: Kyllä tämä yhden kuvan väärti homma oli." **OBS:** Todella hyvä kuva uudesta liitosta. Mapissa vain kuvan valokopio, jonka alareunassa merkintä " Originaali valokuvakokoelmassa – TA 1.8.2005 - ...

92/FA 1987.3: Paavo Väyrynen 14.8.1987 KS:lle, jossa hän dementoi sanoneensa Sorsan lausuntoa "Suomen linjasta" olevan harkitsematon. Mutta myönsi sanonneensa suljetussa ryhmäkokouksessa "ettei se ollut mielestäni loppuun saakka harkittu". **OBS:** Niin, missä vaiheessa ja miten paljon Sorsa pyrki irtaantumaan Kekkös-leimastaan?

92/FA 1987.3: Jukka Tarkan juttu HS:ssa tai US:arissa toukokuun puolivälissä "Sorsa", jossa tämän poliittista uraa kiitellään: "ymmärsi lähteä silloin kuin vielä ymmärsi". Antti

Kalliomäen saatekirje, jossa hän toteaa, että jutun ”sisältämä realistinen kiitos on kerran irtoava omistakin joukoistamme”.

92/FA 1987.3: Sorsan roolia sinipunahallituksen synnyssä valaisee hänen sähköluonnoksensa Sillantaukselle, jossa teksti ”Eläköön sahti! Eläköön yhteismahti!

92/FA 1987.3: Valokopio Dagens Nyheterin artikkelista 10.2.1987 ”Sorsa gick upp i varv”, jossa Sorsan ärtymys ruotsalaisen jäämurtajan tilauksesta Göteborgin telakasta vaikka juuri sitä ennen yhteisiä pohjoismaisia teollisuushankkeita oli suitsutettu. Sorsa sihteeriksi Kirsti kysyi halusiko KS vielä kommentoida tätä DN:lle.

92/FA 1988.3

92/FA 1987.3: Pentti Sillantaus oli laatimassa kirjaa ”Sinipunän synty” ja pyysi 11.1.1988 KS kommentoimaan käsikirjoitusta.

92/FA 1987.3: Veli-Matti Aution kirje 13.1.1988 KS:lle koskien OPM:n historiaa, lähemmin sanottuna Reino Oittisesta ja Unescosta. Ensimmäisellä sivulle kirjoitettu 9/2 klo 15:15 / EK.
OBS: KS antoi mahdollisesti silloin haastattelun Autiolle.

92/FA 1987.3: Pentti Sillantauksen kirje 14.4.1988 Holkerille, Puolannelle ja Sorsalle, jossa hän muisti runollisesti heidän vuotta aikaisemmin pidetystä kokouksesta, jossa sinipunahallituksen syntyä oltiin näkemässä. **OBS:** halusiko itse osan tästä kunniasta?!

92/FA 1987.3: Aatos Erkko 26.7.1988 kirje KS:lle, josta ilmenee, että Erkolle oli tarjottu jotain ulkoministeriön virkaa Washingtonissa, mahdollisesti Richard Müllerin seuraajana suurlähettiläänä. Erkko oli hyvin varoivainen ja käytännössä totesi, ettei voinut niin nopealla aikataululla toimia. Kutsui samalla Sorsaa vaimoineen illalliselle ”joku ilta elokuussa”.

92/FA 1987.3: Pentti Sillantaus 17.10.1988 KS:lle, toivoi että Sorsa ehtisi julkistamistilaisuuteen 24.10.1988.

92/FA 1987.3: Kesällä 1988 SDP:n johto suunnitteli Jacob Södermanin siirtoa maaherran paikalta Vantaan kaupunginjohtajaksi. Asiasta kirjoitti Antti Kalliomäki (päiväämätön) KS kaksi kirjettä, toinen kesäkuussa ja toinen elokuun alussa, jolloin Söderman oli käynyt asiassa myös Sorsan puheille. Söderman ilmeisesti empi. Kalliomäki mainitsi myös Pirjo Ala-Kapeen mahdollisena vaihtoehtona. **OBS:** niin, Ala-Kapee myös valittiin tehtävään.

92/FA 1989.3

92/FA 1989.3: Matti Ahde, päiväämätön kirje KS:lle jos hän viittaa heidän keskusteluun. Kyse oli puhemiestoimesta. **OBS:** Ahde viittaa siihen että oli ”...tärkeä saada tämä 1.2 ohi. Se on nyt melkein.” Kaveruus oli myös ollut kateissa koska Ahti toteaa olevansa varma, ”että jatkossa löydämme kaveruuden josta eilen puhuimme”.

92/FA 1989.3: Sorsa 30.1.1989 Holkerille, jossa hän kysyy mitä mieltä hän on, pitäisikö hänen antaa Ahteen jatkaa vielä vuoden puhemiehenä ja odottaa vuoden ennen kuin ryhtyy itse puhemieheksi, tai alkaa ”tässä ja nyt” kuten hän oli alun perin ajatellut. **OBS:** toisin sanoen Sorsa halusi saada Holkerin varmistuksen siitä, että tässä ja nyt-menettely olisi ok, vaikka Ahde oli toivonut toista ratkaisua.

92/FA 1989.3: Pekka Martin kiittää 9.3.1989 Sorsaa hänen saman päivän haastattelusta Kansan Uutisissa. **OBS:** koski varmaan puhemiesvalintaa ja demareitten politiikkaa yleisemmin.

92/FA 1989.3: Sorsa sai 19.4.1989 kirjeen Aikakauslehtien Liitolta, jossa ilmoitettiin hänen saaneen J.W. Snellmanin palkinnon. Luovutus tapahtui 24.5.1989 Hotell Strand Inter-Continentalissa ja puheessa todettiin sen olevan ”tunnustuksena osallistumisestaan merkittävällä tavalla keskusteluun journalismin merkityksestä ja etiikasta”.

92/FA 1989.3: Timo Laatusen, Aamulehden silloinen toimitusjohtaja kirjoitti 19.9.1989 KS:lle, ettei Paavo Väyrysen isänmaallisuuden puolustamista tarkoittanut sitä, ettei Sorsa ollut itse sitä. Sorsa oli ilmeisesti kirjoittanut terävän vastalauseen Laatuselle, jossa väittänyt, että hän tarkoitti tätä. **OBS:** aika syvä epäluottamus Väyrystä kohtaan...

92/FA 1989.3: Sorsa 14.11.1989 Tellervo Koivistolle Presidentin linnaan, jossa hän dementoi Arvo Salon juttua siitä, että Sorsa olisi pyrkinyt estämään Tellervon ehdokkuutta.

92/FA 1989.4

92/FA 1989.4: KS:n vastaus Hymy-lehden päätoimittaja Ismo Valkille lehden julkaistua 4/90 numerossaan jutun ”Milloin Sorsa kertoo totuuden asuntokaupoista? KS dementoi kaikki syytteet ja korostaa että asia oli todistettu jo Hymyn numerossa 11/78.

92/FA 1989.4: Rohkaiseva kirje Jaakko Vihmolalta 11.9.1990 KS:lle hänen syöpäleikkauksen jälkeen. Olivat istuneet Postipankin hallituksessa samanaikaisesti. Totesi itse joutuneensa samanlaiseen leikkaukseen ja on elänyt sen jälkeen terveenä 7,5 vuotta.

92/FA 1989.4: KS kiittää 12.9.1990 Juhani Suomea, ilmeisesti hänen tervehdystoivomuksiaan. Sorsa valitti, että joutui siirtämään Suomen UM:n toimesta syrjään kun hän aloitti UKK-projektinsa.

92/FA 1990.9

92/FA 1990.9: Olli Arrakoski pyysi 18.1.1990 KS:aa kirjoittamaan 3–4 sivun esipuheen osuudestaan Yrjö Leinon muistelmien toimittamisessa. KS kirjoittanut yläreunaan ”V (kielt.)”. **OBS:** Ilmeisesti liian poliittisesti vaikea aihe ajatellen varmaan Moskova-suhteita ja tulevia presidenttivaaleja.

92/FA 1990.9: Tove Janssonin kiitoskirje KS:lle 20.3.1990 ilmeisesti syntymäpäiväonnittelujen vuoksi, tai jokin muu kunnianosoitus.

92/FA 1990.9: Puhtaaksi kirjoitettu haastattelu Ruotsin TV:ssä entisen KGB-agentin Oleg Gordievskijn kanssa, jossa myös Kekkosen KGB-suhteita käsiteltiin. **OBS:** Vielä tärkeämmät ovat. G:n luonnehdinnat tiedustelu-upseerien tavoista raportoida yhteyksistään.

92/FA 1990.9: KS:n kriittinen kirjekortti 4.12.1990 kepun uudelle puheenjohtajalle Esko Aholle, jossa hän torjuu Ahon väitteet, että olisi vastustanut hallitusyhteistyötä kepun kanssa.

92/FA 1990.9: Aamulehden syntymäpäivähaastattelu 20.12.1990. **OBS:** Sorsa tunsii ilmeisesti entuudestaan tuon journalistin.

92/FA 1990.9: Uusi Suomi 1990, ei päivämäärää, Mauno Saaren juttu ”Pyrkijät”, jossa todetaan, että Sorsa toisin kuin muut presidenttivirkkaa havittelevat näyttää melkein myöntävän sen. Jutun oli ilmeisesti lähettänyt Tellervo Koivisto, joka oli löytänyt mainion kuvan Koiviston irvistyksestä hänen käteltä Sorsaa!

92/FA 1991.6

92/FA 1991.6: Sorsa kirjoitti vimmatusti oikaisuja niitä väitteitä vastaan, että hän oli pyytänyt Tammea estämään Solzhenitsynin kirjaa 70-luvulla. Kirje Tom Östlingille 10.5.1990, jossa KS seikkaperäisesti kuvaa. KS tarjosi saman kirjeen HS:lle julkaistavaksi 4.9.1991, mutta se nähtiin liian suttuiseksi.

92/FA 1991.6: Toinen kirje samassa asiassa KS:lta 19.4.1991 Tammen silloiselle kustannuspäällikölle Jarl Hellemannille, jossa Sorsa syyttää tätä väärän tiedon levittämisestä ja Hellemannin vastaus 25.4.1991. **OBS:** taustalla sekä sairaus ja tulevat presidenttivaalit.

92/FA 1991.6: Ja viimeinen tässä kirjesarjassa on Jouko Turkalle 2.7.1991 lähetetty oikaisu samassa asiassa. **OBS:** kun kiireisimmät ajat olivat ohi Sorsalla ei enää ollut tarpeeksi painesietokykyä ja riitaantui turhaan. Tätä varmaan monet huomasivat.

92/FA 1991.6: KS:n pitkä ja analyyttinen kommentti 5.7.1991 Jyrki Iivoselle (Ulkopoliittinen instituutti) hänen artikkelistaan ”viime aikoina ilmestyneistä työväenliikkeen historioista”. Tarkkoja havaintoja: ”Parhaillaan käytävä keskustelu yksityistämiskeskustelu on jotensakin täysin ilmassa”. AY-liike: ”Se näkee usein jäsenistönsä edun vanhojen rakenteiden puolustamisessa ja muodostuu tällöin yhteiskuntamuutoksien jarruksi”.

92/FA 1991.6: Sorsa lähetti 6.8.1991 saman sisältöisen kirjeen Koivistolle, ulkokauppaministeri Pertti Salolaiselle ja ulkoministeri Paavo Väyryselle, jossa oli lainauksen Jacques Delors’in kiitoskirjeestä Sorsalle. Tässä kirjeessä Delors vihjaa, ettei EEA-neuvottelujen loppuun saattaminen ”estä pitemmälle tähtäävää eurooppalaisen arkkitehtuurin tarpeellista pohdiskelua”.

92/FA 1991.6: Sorsa kiitti 13.8.1991 ”Juha” Juhana Vartiaista hänen esitelmästään Bergenistä, vaikka ”muuan bergeniläinen puoluetoverimme katsoi, että siinä romutetaan sosialidemokratia”.

92/FA 1991.6: Sorsa 22.8.1991 Willy Brandtille, jossa hän ilmoitti, että ei hän voinut osallistua ”express” delegaatioon Moskovaan koska oli niin kiireinen kotona eikä halunnut, että SDP:n jo horjumassa oleva puheenjohtaja [Paasio] oli joutunut hänen varjoonsa. Sorsa kuvaa myös jyrkin kääntein SDP:n sisäisiä ongelmia. Sorsa kirjoittanut kirjeeseen kiinniniitattuun lappuseen: ”Koko matka peruuntui – en lähettänyt”. **OBS:** nämä syyt voivat pitää paikkaansa, mutta yhtä merkittävä syy saattoi olla, ettei sorsa halunnut ottaa kantaa Moskovassa juuri silloin riehuvaan valtataisteluun. Kuka voisi tietää, jos vanholliset kuitenkin olisi ottaneet vallan?!

92/FA 1991.6: KS 28.8.1991 Pekka Korpiselle, joka oli ilmeisesti Tuomiojan seuraaja Helsingin apulaiskaupungin johtajana. Tukee ajatusta rakentaa autotunneli kaupungin keskustan alle.

92/FA 1991.6: Jatkoa Solzhenitsyn-keskustelulle, KS 31.8.1991 Timo Vihavaiselle, jossa hän oikaisee tämän väitteitä osallisuudesta kirjan julkaisemisen estämisestä. Liitteenä kaksi päivää aikaisemmin (29.8.1991) julkaistu samansisältöinen juttu Demarissa: ”Sorsa toimi välittäjänä Solzhenitsyn-jupakassa”.

92/FA 1991.6: Lopuksi KS 1.10.1991 kiitoskirje Jarl Hellemannille, joka oli julkaissut KS:n mielestä erinomaisen jutun Hesarissa. Oli kyllä vielä eri mieltä joistakin ”taustaolettamuksistasi”, mutta ”sehän on vain luonnollista eikä sillä ole mainittavaa merkitystä”. **OBS:** ilmeisesti tämä liittyi siihen, että myös Tehtaankatu oli tässä asiassa ollut yhteydessä Sorsaan.

92/FA 1991.6: KS:n vihainen kirje 25.10.1991 [jota hän ei koskaan lähettänyt!] Ylen pääjohtaja Reijo Paasilinnalle siitä, että Sorsan väitettiin olevan ajankohtaisessa tupo-sopimuksessa ”kulissin roolissa ja että sopimus tehtiin Sorsan nimiin”. Kepu-propagandaa KS:n mielestä.

92/FA 1991.6: KS 6.11.1991 toimitusjohtaja Timo Fredrikssonille koskien Neuvostokaupan muutoksia, l clearingkaupan loppua. Korosti että jatkossa ”yrittäjät käyvät kauppa, eivät viranomaiset”. **OBS:** hyviä kiteytyksiä koko itäkaupan rakennemuutoksista.

92/FA 1991.7

92/FA 1991.7: Pentti Holappa KS:lle 14.1.1991, jossa hän jyrkästi kritisoi Koiviston lausuntoja Baltian levottomuuksista. Myöntää, ”että syy tuhtumukseeni on sittenkin moraalinen”. Ja: ”Miksi Koivisto ei osa edes vaieta, kun kukaan ei pyydä häntä puhumaan?”

92/FA 1991.7: Kirje Sorsan kirjatoimittaja Ritva Erälinna-Ali-Sistolta 1.2.1991 joka kysyi halusiko KS todella, että Paikallisjunalla Eurooppaan-kirjassa tavattaisiin sana sosialidemokraatti. Sorsa oli vastannut 25.2.1991. **OBS:** ilmeisesti myöntävästi, vaikka

toimittaja oli muistuttanut, että siinä tapauksessa pitäisi kirjoittaa myös muut vierasperäiset sanat lyhyellä vokaalilla: ”bananeja”, ”bensiniä”...

92/FA 1991.7: Ensio Laine 28.2.1991 KS:lle. Liitti siihen kirjeensä oikeuskanslerille 24.2.1991 ja pääjohtaja Rolf Kullberg 24.2.1991, koska oli väitetty lehdistössä, että Sorsa nautti kaksoispalkkaa sekä kansanedustajana että Suomen pankin hallitusjäsenenä. Vaati että nämä väitteet piti selvittää ja jos vääriä oikaista.

92/FA 1991.7: Markus Lyra 17.5.1991 KS:lle, leikkele neuvostoliittolaisesta lehdestä Rabotshaja Tribuna, jossa oli Sorsan haastattelu. Lyra: ”Siitä huomaa, että terä on tallella. Erityisen osuva oli arviosi täkäläisistä demareista”.

92/FA 1991.7: Reijo Käkelä, SKDL-läinen ja OPM:n virkamies, joka 30.7.1991 kirjoitti KS:lle ja ehdotti vasemmistopuolueitten yhdistämistä. KS kirjoittanut reunamerkintänä: Reijo Käkelä kävi keskustelemassa 27.8. Kannatin yhdistämisajatusta, varsinkin organisaatiota, ehdotin keskustelufoorumiksi Faros-seuraa.”

92/FA 1991.7: Hymy-lehden juttu heinäkuun numerossa 1991 (s. 56) ”Kalevi Sorsalle maksetaan jättieläkettä jo nyt!”. Lehden numero ei ilmene leikkeleestä. **OBS:** Varmaan jo osa presidenttipeliä. Kuka omisti lehden?!

92/FA 1991.7: Timo Vihavainen 6.9.1991 KS:lle jossa hän vastaa tämän kritiikkiin. Ei myöntänyt, että olisi väittänyt KS:n uhkaillen Tammea ”vaikka ministeri onki sanantuoja toista kuin suurlähetystön juoksupoika”. Liitti mukaan Jarl Hellemannin haastattelun HS:ssa 15.6.1990 ja sivu kirjastaan tämä asiaa käsitellään.

92/FA 1991.7: Reino Paasilinna 24.10.1991 jossa hän ilmoitti ”että virheellinen tieto eläkkeistäsi oikaistaan sopivassa tilaisuudessa. Se tapahtunee jossain A-studion ohjelmassa. Pahoittelen tapahtunutta. – Kiitos valtiomiesotteista!

92/FA 1991.7: Matti Luttinen kirjoitti 19.11.1991 KS:lle ja liitti siihen kolumninsa Päijät-Seutu-lehdessä 25.10.1991, jossa hän oli puolustanut KS:n välitysyrittäystä. Totesi kirjeessään, ettei muut demarit olleet kiitelleet KS:aa tästä: ”Kaikki vain ”viisaasti” haistelivat tuulta”.

92/FA 1991.7: Werner Wiskarin joulukortti KS:lle 1991, johon hän oli liittänyt amerikkalaisessa Raivaaja-lehdessä 4.12.1991 julkaistun laajan artikkelin suomalaisten vilkastuneesta keskustelusta suomettumisestaan, ei vähintään Vihavaisen kirjan vuoksi. **OBS:** erinomainen lähde suomettumiskeskustelulle.

92/FA 1991.7: Esko Seppänen (päiväämätön) kirje 1991, jossa hän kiittää merkkipäivönnitteluista ja muistelee väläkysymyspuheenvuoroaan palkka-asioista. Hänen mielestään KS teki väärin, kun meni pankkiin kesken eduskuntakauden: ”Kun politiikassa ollaan mukana ja tsempataan, kilpailevien osapuolien virheet hyödynnetään, ja niin nyt tein.” **OBS:** ilmeisesti Sorsa oli tosiaan nostanut sekä SP:n että EK:n palkkaa keväällä 1991. Sen jälkeen hän kuitenkin jätti nostamatta kansanedustaja- ja ministerieläkettään, minkä hän pyysi Paasilinna oikaisemaan YLE:ssä.

92/FA 1991.7: Lehtileikkele: Uusi Suomi 1.8.1991, jossa lainataan Esko Ahon lausahdusta: "Minä en usko siihen, etteikö luonto korjaisi sitä mitä ihminen vahingoittaa". KS:n sarkastinen kommentti Aimo Kairamolalle 16.8.1991 tästä johtuen: En minäkään pitkään ymmärtänyt, mikä on hallituspolitiikan johtoajatus. Mutta sitten luin oheisen. **OBS:** tarkoitti Väyrystä tai kehua?!

92/FA 1991.7: KS:n herkkähipiäisyyttä 31.3.1991 kirjeessä Aimo Kairamolalle, jossa häntä harmittaa, että Paasio oli väittänyt, että Sorsan kolme virikettä lopettajaispuheessaan olivat aiheuttanut SDP:n vaalitappion. Koski Sorsan kannanottoa asuntopulasta.

92/FA 1991.7: KS 31.12.1992 Felix Karasev'ille Pietarissa, johon hän on liittänyt Rolf Kullbergin artikkeli, josta Karasev'in professoriystävä oli kiinnostunut.

92/FA 1991.7: Sorsa haki TP:ltä 15.11.1991 eroa SP:n johtokunnan jäsenyydestä koska oli epäonnistuttu vakaan rahanarvon politiikassa. SP-tiedote 5.12.1991 jossa KS ilmoittaa peruttaneensa eronpyyntönsä. Ja 13.12.1991 hän ilmoitti tästä myös valtiovarainministeriölle.

92/FA 1991.7: KS 8.11.1992 lämminhenkinen kirje Aarne Saariselle. Valitti että tämä aikoi lopettaa KU-kolumnistina.

92/FA 1991.7: KS 13.8.1991 Jaakko Vihmolalle Valtiokonttorissa, johon hän on liittänyt hieman korjatun ehdotuksen Vihmolan vastineelle Hymy-lehden yllä mainitulle jutulle (heinäkuu, s. 56). Siinä todetaan, ettei Sorsa nostanut mitään "jättieläkettä". **OBS:** julkaistiinko se sitten?!

92/FA 1992.3

92/FA 1992.3: KS onnitteli Claes Anderssonia Vasemmistoliiton puheenjohtajuudesta ja toteaa, olisi itse ollut syvemmän integraation kannalla kuin Andersson ("tai Uffe").

92/FA 1992.3: Surunvalittelut Kerttu Linnalle 22.4.1992, jossa hän kuvaa elävästi, miten hän ensimmäisenä ehti haastatella Väinö Linnaa Tuntemattoman sotilaan ilmestyttyä 1954. KS mainitsi mitä hän oli kokenut Pariisissa, kun kirjan filmiversio näytettiin ja hän oli joutunut puolustamaan Suomea ja Linnaa elokuvan jälkeisessä keskustelussa.

92/FA 1992.3: Kirjekortti Ulf Sundqvistille 10.7.1992 johon hän on liittänyt tanskalaisen keskuspankissa työskentelevän Erik Hoffmeyerin tekstin, jossa todetaan, että Tanskassa suoritettu kansanäänestys oli hätiköity päätös, koska kansa ei ymmärtänyt mistä äänestettiin: "Oheisten näkökohtien tulisi mielestäni mietityttää meitäkin. **OBS:** Sorsa tuki toisin sanoen Suomen EU-jäsenyyttä.

92/FA 1992.3: Sorsa toimi Suomi 75-vuotta toimikunnan puheenjohtajana ja oli ehdottanut, että 17 heinäkuuta alettaisiin viettämään kansanvallan päivänä. HS:n toimittaja Matti Mielonen ilmoitti haluavansa haastatella Sorsaa tästä ja mainitsi että aikoi puhua asiasta myös Antero Jyrängin kanssa. Sorsa kirjoitti tästä Janne Virkkuselle, oli ärtynyt siitä, että nuo kaksi oli vanhoja kommunisteja. **OBS:** suhde kommunisteihin oli ilmeisen vaikea. Ja hän ei

tietenkään halunnut olla missään yhteydessä heihin julkisuudessa 1992! Mielosen kommunistinen tausta epävarma, Jyränki SKDL:äinen.

92/FA 1992.3: KS 24.7.1992 Arvo Aallolle, jossa hän puolustaa omaa ja Aarne Saarisen kantansa, että vasemmistopuolueiden tulisi yhdistyä. Mutta korosti ettei uskonut sen tapahtuvan nopeasti ja että hän tiesi Aallon olevan varovaisempi tämän suhteen.

92/FA 1992.3: KS 25.8.1992 Reino Paasilinnalle liitteenä Savon Sanomien pääkirjoitus samana päivänä, jossa Sorsa laskettiin Väyrysen ja Savolaisen ohella niihin, jotka eivät halunneet vahvan presidenttiyden karsimista. **OBS:** jotain tässä tiedossa oli ilmeisesti väärin, koska Sorsa syytti YLE:ä siitä, että se toisti samaa. Niin, mikä oli tarkkaan ottaen Sorsan kanta asiassa?

92/FA 1992.3: KS onnitteli 6.9.1992 Juhana Vartiaista ilmeisesti hänen väitöskirjastaan: ”Johtopäätöksesi näyttävät vahvistavan tällaisen paksusormisen politiikan sormenpäätuntuman.” **OBS:** Eli mukautuminen pääoman vapaan liikkuvuuden seurauksiin?

92/FA 1992.4

92/FA 1992.4: Jouko Kajanojan raportti ”Tutkimus Neuvostoliitosta – havaintoja nykytilanteesta ja arvioita kehitysnäkemyksistä”, jonka hän lähetti valtiojohdolle 7.11.1991, Kauppa- ja teollisuusministeriölle ja Sorsalle 17.1.1992 tämän tarjoaman lounaan jälkeen. **OBS:** kiinnostava dokumentti kirjoitettu juuri ennen romahdusta!

92/FA 1992.4: Aarne Saarinen 16.11.1992 KS:lle, kiittää kirjasta ja toteaa, että ”Ajan henki” näyttää nyt olevan sellainen, että suomalaisten tulisi hävetä lähimenneisyyttään.”

92/FA 1992.4: Paavo Nikulan päiväämätön kirje KS:lle 1992, jossa hän selostaa valtiosääntöuudistushanketta neutraalisti. **OBS:** todistaa, että Sorsa seurasi toimikunnan työtä tarkasti.

92/FA 1992.4: Jaakko Iloniemen kahdelle kutsukortille kirjoitettu kriittinen luonnehdinta Hannu Rautkallion tutkijataidoista.

92/FA 1992.4: Matti Puhakan päiväämätön kirje syyskesänä 1992 jossa hän valittaa, että Sorsa oli loukkaantunut siitä, että hän oli maininnut myös muita puolueen nimiä, jotka olisivat varteenotettavia presidenttiehdokkaita.

92/FA 1993.3

92/FA 1993.3: KS 3.1.1992 Urho Hiioselle sosialismin perinteistä. KS korostaa, että keskeiset käsitteet kuten sosialismi, toveri ja työväenliike olivat kansainvälisiä, jo 1800-luvunu lopulta ja että kommunistit ”ne meiltä ottivat käyttöönsä ja pilasivat”. Lisää myös että, Aarne Saarinen sittemmin on myöntänyt että ”kommunismi oli virhe ja vääräys”.

92/FA 1993.3: KS 19.1.1993 Aarno Laitiselle 50-vuotispäivän onnittelut: "Omasta kokemuksestani tiedän, että se on vasta eräänlaista lämmittelyä. Nyt vasta alkaa tosi skaba. Siihen toivotan sisua ja menestystä."

92/FA 1993.3: KS:n vihainen kirje Arne Wessbergille 18.2.1993 sen johdosta, että Sorsan TV-haastattelu oli päätetty pariksi sekunniksi.

92/FA 1993.3: KS kiittää 31.3.1993 Pentti J. Korhosta hänen kirjeestään ja ennustaa kovaa vaalikampanjaa "kaikissa kolmessa erässä". **OBS:** tässä vaiheessa Sorsa oli vielä vakuuttunut tuestaan.

92/FA 1993.3: KS 3.4.1993 Jouko Loikkaselle koskien maan hallituksen toimia kesken talouskriisiä. Loikkanen oli pyytänyt Sorsaa rohkaisemaan Koivistoa toimiin, mutta Sorsa totesi: "Mehän olemme liian erilaisia, Mauno Koivisto ja minä, voidaksemme olla kovin läheisiä."

92/FA 1993.3: KS 7.4.1993 Aimo Kairamolalle, jossa hän kritisoi sitä, ettei puoluejyrät ole asettuneet hänen taakseen ja vitsailee siitä, mitä oli kannattajalleen sanonut Tuovi Alénista ja Erkki Tuomiojasta: "Kunhan saat nämä kaksi käännetyksi, niin se riittää Sinun osuudeksesi, vastasin." **OBS:** totuus alkoi ilmetä, kannatus oli heikohkoa...

92/FA 1993.3: KS 17.6.1993 Aimo Kairamolalle ajatuksia vuoden 1973 poikkeuslain taustoista. Kritisoi ilmeisesti HS:n Simopekka Nuortamon analyysia, jonka ydin saattoi olla että Sorsa tuki poikkeuslaille löi nyt takaisin. **OBS:** Sorsa puolustautui sillä, että Karjalainen olisi tullut valituksi ilman poikkeuslakia. Mutta moni saattoi kuitenkin 1993 pelätä että Sorsa ottaisi käyttöön samanlaisia menetelmiä kuin UKK. Olihan KS vastikään vastustanut presidentin valtaoikeuksien karsimista. Tätä ei ainakaan Tuomioja voinut pitää kannatettavana asiana.

92/FA 1993.4:

92/FA 1993.4: Jacob Söderman (Jacke?) KS:lle 21.2.1993, jossa hän kommentoi hyvin kriittisesti KS:n puhetta vahvan presidenttivallan puolesta. Ei ollut demari-ideologian mukaista. **OBS:** hyvin selkeä ja vakuuttava puheenvuoro, mitä KS vastasi tähän?

92/FA 1993.4: Allan Rosaksen kommentit 24.2.1993 samaan asiaan. Osoittautui että hänkin oli toista mieltä kuin KS presidentin valtaoikeuksista. Korosti että HM 1919 oli jo täydellinen tilkkutäkki.

92/FA 1993.4: Jan-Magnus Janssonin kommentit 27.2.1993 KS:n tekstiin Vallan muuttuviin kuvioihin". Jansson oli samaa mieltä kuin KS presidentin valtaoikeuksista ja huomioi jo tässä vaiheessa, että presidentin osallistuminen "EY-huippukokouksiin" tulisi olemaan olennainen kysymys. **OBS:** voi kysyä miten olisi käynyt jos Sorsa olisi tullut valituksi, silloin vasta valtataistelu olisi alkanut.

92/FA 1993.4: Antero Jyrängin kommentit 3.3.1993 samasta asiasta. Hyvin seikkaperäinen analyysi, joka osoitti miten kriittisesti Jyränki suhtautui UKK:n vallankäyttöön. **OBS:** kaikki

neljää kommentaattoria pitää lukea rinnakkain Sorsan julkaisuun *Vallan muuttuvat kuviot* (1993).

92/FA 1993.4: Ulf Sundqvistin kiitoskirje KS:lle 14.3.1993 hänen jouduttua eroamaan SDP:N puheenjohtajana: "Minulta homma jäi kesken, Sinulle, Kalevi, tehtävä on vasta edessä." **OBS:** niinhän silloin vielä luultiin. Kiinnostava ajallinen yhteensattuma, Uffen ja KS:n haaksirikot.

92/FA 1993.4: Joko Loikkanen 22.3.1993 KS:lle asiasta, johon KS vastasi yllä mainituksessa kirjeessään 3.4.1993. **OBS:** vanha väistyvä eliitti kaipaili UKK:n menetelmiä.

92/FA 1993.4: LK (kuka?) KS:lle 24.3.1993, jossa hän referoi keskustelujaan "Valerin" kanssa. Olisiko kyseessä ollut Valeri Kossov? Oli joka tapauksessa hyvin informoitu entisistä neuvostoagenttien toimista. Oli kysynyt "tongitaanko NKP-arkistoja tarkoituksella paljastaa jotain, joka vaikuttaisi Suomen sisäpolitiikkaan. En saanut selkeää vastausta. Ehkä ei tiennyt." ... "Lupasi olla käytettävissä "Kalevin avuksi", vaikka korosti, ettei SDP:n suhteissa ole törkyä."

92/FA 1993.4: Paavo Väyrynen 2.4.1993 KS:lle jossa hän väitti että kepun johdossa (Aho, Kääriäinen) haluttiin keskustella uuden hallituksen muodostamisesta. **OBS:** Pitikö paikkansa vai bluffasiko Väyrynen?

92/FA 1993.4: Paavo Nikula 21.4.1993 KS:lle kirje ja siihen liitetty vielä "valtiosääntötoimikunnan vielä julkaistamatta olevat sääntöehdotukset. **OBS:** kiinnostavaa miten lomittain tämä keskustelu presidentin valtaoikeuksista eteni ehdokasvaalien kanssa. Tästä saa aikaa hyvän stoorin. Nikula oli faxanut dokumentit. KS tehnyt joitakin reunamuistiinpanoja.

92/FA 1993.4: Snellman-instituutti julkaisi KS:n kirjasen "Vallan muuttuvat kuviot" ja oli anonut 24.3.1993 UM:lta rahoitusta teoksen käännöksiä varten englanniksi ja saksaksi. Petri Tuomi-Nikula vastasi 3.5.1993 tähän kielteisesti.

92/FA 1993.4: Ilkka-Christian Björklund 18.5.1993 KS:lle juuri ennen SDP:n ehdokasvaaleja, jossa hän kuvaa Ahtisaaren kannattajien tunteja. Rohkaisi Sorsaa mukaan politiikkaan jatkossakin, aivan kun aavistaisi ettei hän tulisi valituksi SDP:N presidenttiehdokkaaksi. Sorsa vastasi kirjeeseen 26.5.1993, eli kun oli jo vaalit hävinnyt.

92/FA 1993.4: Aimo Massinen 3.8.1993 KS:lle, jossa hän liittää Pekka Ervastian saman päivän (3.8.1993) vastineen KS:n kolumnille Turun Sanomissa 1.8.1993. Asia koski Ervastian juttua Ilta-Sanomissa 10.7.1993 "Sorsa oli Nkp:n mieleen". **OBS:** nämä tekstit pitää etsiä esiin. Valeri Kossovin apu tai jonkun muun oli tässä käytetty. Oliko kyseessä Väyrynen?

92/FA 1993.4: Marjatta Oksanen jo 6.8.1990 lähetetyssä kirjeessä KS:lle, johon hän on liittänyt Suomen Unescon vuosikertomukset 1967 ja 1968. **OBS:** Sorsa oli ilmeisesti kiinnostunut Unescon silloin järjestetystä ympäristökonferenssista, mutta vuosikertomukset kiinnostavia tässä enemmänkin KS:n toimintakuvan kannalta.

92/FA 1993.4

92/FA 1993.4: Keijo Korhonen 25.8.1993 KS:lle jossa hän kirjoittaa raadollisen kriittisesti Ahtisaaren kyvyistä selvitä presidenttinä: ”Ahtisaaren julkaisuluettelo lienee maailman lyhyin dokumentti.” – ”Paavo Väyrynen on alimittainen pyrkäri, joka olisi valmis myymään isoäitinsä saippuatehtaalte, jos siitä olisi hänen maaniselle pyrkimykselleen hyötyä.”

92/FA 1993.4: Pär Stenbäck 7.9.1993 KS:lle, josta ilmenee, että oli jotain ajatuksia sittenkin asettaa Sorsaa presidenttiehdokkaaksi: ”Jos minusta on hyötyä tässä yhteydessä tulen mielelläni mukaan tukemaan Sinua – mitähän tästä nyt tulee? Onko Sinulla muita asiapapereita?” **OBS:** Muita asiapapereita, onko Stenbäckillä jokin sellainen.

92/FA 1993.4: Vastaavanlainen kirje Ralf Fribergiltä 8.9.1993, jossa hän mm mainitsee, että ”SDP:n on syytä tehdä varasuunnitelma, jos jotain menee ratkaisevasti vikaa.

92/FA 1993.4: Hannu Taanila 11.11.1993 KS:lle. Hän mainitsee ystävänsä Erkki Raatikaisen: ”Keskustelimme tietenkin Suomen politiikasta ja Sinusta. Raatikaisen Erkkikin, joka on niin arka ihminen että ani harvoin uskaltaa sanoa mitään tosissaan...”. Taanila liitti kirjeensä julkaistun juttunsa Kainuun Sanomissa, jossa hän kuvaa Ahtisaarta ei-Sorsana ja ei-Värysenä.

92/FA 1993.4: Aulis Pöyhönen 23.11.1993 KS:lle. Lähetti hänelle Juice Leskisen kirjoittama kolumni Aamulehdelle, jossa sekä Lasse Lehtistä että Erkki Tuomiojaa kritisoidaan kunnolla.

92/FA 1993.5

92/FA 1993.5: KS:n onnittelukortti Ahtisaarelle 6.2.1994.

92/FA 1993.5: KS:n kiitoskirje I-C. Björklundille 26.3.1993 hänen lohtusanoistaan tappion hetkellä: ”Paljon niitä on tullut mutta Sinun taisi olla se, joka parhaiten auttoi nielemään sapet.” B:n kirje toisessa mapissa.

92/FA 1993.5: KS 30.3.1994 Aatos Erkolle. Oli hyvin vihainen HS väitteistä (”Eilisen miehet aloilleen”), että olisi tehnyt myyräntyötä häntä seuranneiden puoluejohtajien selän takana. **OBS:** hermoilu ennen ehdokasvaalia kasvoi...

92/FA 1993.5: KS 6.8.1993 Pekka Korvenheimolle, jossa hän mainitsee, Paavo Lipponen on aloittanut puoluejohtajana hyvin: ”...Paavosta voi vaihteeksi tulla puolueelle pitkäaikainen johtaja...”

92/FA 1993.5: Antto Leikola 1.12.1993 KS:lle, jossa hän pyytää tätä Ahtisaaren kansalaisvaltuuskunnan jäseneksi. Sitä ennen hän oli maininnut, että ehdokkaat on lopullisesti vahvistettu ”ja ”Sorsa-spekulaatiot” on haudattu (tiedän ettet itse antanut niihin aihetta) ainakin näiden vaalien kohdalta”.

92/FA 1993.5: KS 18.1.1994 Paavo Lipposelle, jossa hän ilmaisee ärtymyksensä siitä, että Tuomioja oli väittänyt, ettei KS olisi käynyt ”nykyisessä asemassaan kovin usein työväentalolla” (IS 17.1.1994). Loukkaavaa ja valheellista KS:n mukaan.

92/FA 1993.5: 20.12.1993 Otavan Liisa Steffalle, jossa hän mainitsee tekstiä syntyneen nihkeästi. Liitteenä kustannussopimus teoksesta ”Muistelma I-III (työnimi)”. Käsikirjoitus piti luovuttaa viimeistään 1.8.1994. **OBS:** taisi onnistua vain osittain....

92/FA 1994.4

92/FA 1994.4: KS 21.10.1994 Osmo Pekoselle, jossa hän vahvistaa olleensa mukana 1976 luomassa järjestelmää, jossa suomalaiset virkamiehet saisivat oikeuden hakea ENA:an opiskelemaan.

92/FA 1994.4: Helmut Schmidt 29.9.1994 Sorsalle. Muistio keskustelusta, jonka hän oli käynyt Gorbatsšovin kanssa 5.3.1992. Olivat keskustelleet N-liiton keskimatkan ohjuksista ”and Moscow’s position regarding the NATO-double-track-decision.” **OBS:** Tärkeä asiakirja koska G antoi lausuntonsa niin nopeasti sen jälkeen, kun oli joutunut eroamaan. Kuvaa henkilösuhteita ja suhtautumisia Moskovassa kiinnostavasti. Sorsa liittänyt asiakirjaan kortti, jossa luki ”Muistelmiin”.

92/FA 1994.4: Ilkka Suomisen pitkä esitelmä ”Henkilökohtaisia muistiinmerkintöjä ja havaintoja demokratiasta Suomessa Kekkonen jälkeen”.